

דמותה של אם יהודית

לכבוד...

בענין המאמר שהתפרסם אודות הקושי באירוח הילדים הנשואים בבית הוריהם בשבתות, חגים וכד', יש כאן לדעתי בעיה בסיסית ואף טעות עקרונית, אשר ברצוני להעיר ולהסב את תשומת לב הקוראים לנקודה חשובה מאוד לדעתי. המילים הבאות אינן מתייחסות למקרים אישיים, אלא באות להציג עקרונות.

באופן עקרוני מה תפקידה של האשה היהודיה בעולם? דבר ידוע הוא שאיש ואשה שותפים הם, ולכל אחד תפקיד מוגדר בשותפות, כתיב "אדם לעמל יולד", ואמרו חז"ל: "זוהי עמלה של תורה". ונאמר במפורש על צורת העמל הזאת - "והגית בו יומם ולילה", כלומר, תפקידו המרכזי של האיש הוא ללמוד את התורה, והוא צריך להקדיש לכך את חייו. והדברים מתבטאים למעשה ממש, בשעות ארוכות ולילות שלמים של לימוד ועמל בתורה, עד היום גם בדור עני זה. ואף אם בדורנו יש רפיון כללי במשימה, הרי העיקרון והשאיפה קיימים.

ומה עם חלקה של האשה? אם נמשיך את אותו קו, נגיע לכך שהאשה אשר תפקידה וחלקה בשותפות היא לגדל את הילדים, גם אצלה קיים אותו עקרון, וממילא גם על התפקיד שלה נאמר: "אדם לעמל יולד" - "והגית בו יומם ולילה". זאת אומרת, הקדשת כל החיים למען גידול הילדים ועיצוב הבית

נכתב ע"י רבינו זצ"ל בעקבות סדרת מאמרים שהתפרסמו, בו מתלוננים הורים על הקושי באירוח הילדים הנשואים.

היהודי. ולמעשה - עבודה והתמסרות במשך שעות ארוכות ולילות שלמים. כמה עצוב הדבר שאצל הגברים העקרון הזה ידוע ומתבקש, ואילו אצל הנשים השקפה כזו, אצל רבות, ממש מקוממת.

הזדמן לידי פעם מאמר שנכתב על ידי אם חרדית בת תורה, בה היא דנה בבעיה "הכואבת" כשאמא רוצה לצאת מהבית בלילה ולשם כך מזמינה 'בייבי סיטר', אך מה לעשות שהילדים פשוט מקפיצים את הגג בצעקות ובכיות? במילים משכנעות ביותר כתבה שם עצות והדרכה כיצד להתמודד עם הבעיה, ובעיקר האריכה בהבהרת העקרון, וכך נכתב שם: "על הילדים לדעת שהאמא אינה משרתת המשועבדת לילדיה. היא איננה 'שפחה' וזכותה לחיות את חייה הפרטיים!" קשה לי לומר מהי "דעת-תורה" בנידון, מכיון שכל אחד מדבר בשם התורה, אבל התרשמותי היא, שבעבר, הנשים חשבו שהן כן משועבדות לילדיהן. ובעבר היתה האם אף גאה בכך וראתה בזה את תפקידה בחיים. כשם שבעלה לא נמצא בעולם כדי ליהנות ולחיות טוב אלא למלא תפקידו, וזה מתבטא בהתמסרות בלתי פוסקת, כך האשה איננה נבדלת ממנו במאומה!

ואותו בן שגדל ואף נהיה ב"ה למגיד שיעור או אפילו ראש ישיבה, האם השתנתה אצלו צורת החיים? האם השתנו שאיפותיו? תפקידו נותר כשהיה והוא עדיין "תלמיד" חכם, ממשיך להקדיש את עיתותיו ללימוד התורה בהתמסרות מלאה. מדוע אצל הבת המצב שונה? מדוע כאשר היא גדלה וחיתנה את ילדיה היא מרגישה שבכך הסתיים תפקידה כאם? כעת מגיע לה להקדיש את חייה לתענוג של "סבתא", היינו לרוות נחת מהילדים בלי העמל הבלתי פוסק של אמא...

אב יהודי מברך את בניו "ישימך אלקים כאפרים ומנשה", כלומר שיזכו להיות ילדים טובים. וגם כשהם אבא או סבא או גדול הדור ממשיכים להיות ילדים טובים עם החשק הטרי ליגיעה בתורה. ולמה כשהוא מברך את הבת "ישימך אלקים כשרה רבקה רחל ולאה", היינו אמהות בישראל, זה רק עד זמן מסויים שבו נהפכת לסבתא עם כל הזכויות הנלוות לתואר החשוב שזכתה בו? אדרבא, שיבואו הילדים לפסח והיא תעמול ותתייגע עבורם ימים ולילות, תודה להקב"ה שכוחה עדיין במתניה, ואז בעוד חצי שנה תוכל לבקש בפה מלא מאת הקב"ה: "זכרנו לחיים - למענך אלקים חיים!" "למענך", היינו, למען התפקיד שבעבור זה נוצרנו וקבלנו את החיים.

אם נרצה להתחנך בהשקפה תורנית אמיתית שכל ילד הוא בן יחיד אצל הקב"ה וחביב כדוד מלך ישראל, אז גבין שיש למסור את החיים למען התפקיד הזה שאין חשוב ממנו. ואם אותה אמא צעירה זכתה לקחת חלק ב'מרתון' הבלתי־פוסק של כביסות, בישולים והשכנת שלום בין הזאטוטים היריבים, למה לא מגיע גם לאמא שלה את הזכות לשבוע אחד בו תוכל גם היא לקיים את ה"והגית בו יומם ולילה" המיוחד לנשים ולהיות עוד פעם "אמא"? ובסוף גם הכלה הזו תהיה אמא לביתה, לכלתה ולנכדים כאשר יגיע הזמן וכך תימשך שרשרת הדורות בלי הפסקה.

אמנם אמת שהדור בו אנו חיים וכל המציאות מסביב זועקים את ההיפך ממה שכתוב כאן, אבל כמו שאנו עמלים לחנך את בנינו לשאיפה להקדיש את החיים להשי"ת ותורתו, ולבחול בפיתויים של המודרניזציה שמלמדת השכם והערב שהעולם הוא בשביל "לחיות", כך גם הנשים צריכות להיות שותפות במלחמה הזאת למען הקדושה והחזרת עטרת תפארת ישראל ליושנה - לזכור את הסבתות שלנו, ולהחזיר את עטרתן לראשן.

שמעתי פעם בשם גדול אחד בענין מנהג בני הישיבות לעשות "משמר" בליל ששי וללמוד כל הלילה בהתמדה מיוחדת, ויש סוד למה זה דוקא בליל ששי, אבל מי יודע אם זה לא בא גם מההשראה של האמא שבאופן טבעי כל ליל ששי היה אצלה "משמר", וכשרואה הבן את האמא בהכנות ארוכות לילה שלם, יושב גם הוא על יד הגמרא עד אור הבוקר. לא, האשה איננה "שפחה" של ילדיה, אבל היא כן שפחה של הקב"ה, שכן השבח הזה נאמר על משה רבינו - "עבד ה'". ומנהג השפחות בבית הוא לטפל במסירות בילדיהם של בעל הבית. באופן מעשי אולי 'בייבי סיטר' היא הכרח לפי מצב הדור, אבל לפחות שנדע עקרונית: המטפלת בבית המלך אינה מכניסה 'בייבי סיטר' במקומה, היא יודעת שהיא מטפלת בנסיך שהכתר יושם על ראשו, ואשרי מי שזוכה להמשיך בתפקיד, עד היום האחרון, גם בגיל מאה ועשרים!

